

בבית המשפט העליון

רע"א 6540/15

לפני: כבוד השופט נ' הנדל

המבקשת: כתר אחזקות בע"מ

נגד

המשיב: מנהל מס רכוש וקרן פיצויים

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי תל
אביב בתיק עמ 056717-01-14

בשם המבקשת: עו"ד רמי אריה

בשם המשיב: עו"ד טליה נעים

החלטה

מונחת לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית משפט המחוזי בתל אביב-יפו, ע"מ 56717-01-14 (כב' השופט ה' קירש), אשר קיבל באופן חלקי את ערעור המבקשת – חברה לייצור ושיווק מוצרי פלסטיק – על החלטת ועדת הערר לפי חוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961 (להלן: החוק) (ת"א 623/10 כתר פלסטיק בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן (28.3.2012)). הבקשה עניינה גובה הפיצויים המגיעים למבקשת בגין הפגיעה הכלכלית שנגרמה לה כתוצאה ממלחמת לבנון השנייה.

1. בתקופת מלחמת לבנון השנייה (12.7.2006 – 14.8.2006) פגע טיל במפעל של חברה המספקת למבקשת חלק מחומרי הגלם המשמשים לייצור מוצריה. כתוצאה מפגיעת הטיל והשבתת המפעל לתקופה מסוימת, סופקו למבקשת חומרי גלם בהיקף קטן יותר מאשר בדרך כלל. על פי שיטתה, הדבר הוביל לפגיעה כלכלית בה. בין המשיב – מנהל מס רכוש וקרן פיצויים – למבקשת נפלה מחלוקת בשאלה מהו שיעור

הפיצויים לו זכאית האחרונה. בין היתר, טענה המבקשת כי היא מוגדרת כ"ניזוק מיוחד" על פי סעיף 1(א)(4)(ה) לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף) (הוראת שעה), התשס"ו-2006 (להלן: הוראת השעה)), הזכאי לבחור בשיטת חישוב המטיבה עמו ביחס לניזוק שאיננו מוגדר כניזוק מיוחד. עוד טענה היא באשר לאופן שבו יש לחשב את הפיצויים המגיעים לה כניזוק מיוחד, המגיעים לפי גישתה לסך של 6,922,509 ₪ – סכום המבוסס על חישוב טכני של נתוני מחזורי העסקאות שלה בלבד.

המשיב, ובעקבותיו ועדת ערר, דחו את טענת המבקשת לפיה היא בגדר ניזוק מיוחד, וקבעו שהיא זכאית ל-3,000,000 ₪. המבקשת ערערה על כך לבית המשפט המחוזי, שקבע כי היא אכן בגדר ניזוק מיוחד (ע"מ 7261-06-12 כתר אחזקות בע"מ נ' מנהל מס רכוש וקרן פיצויים (16.2.2013) (להלן: ההליך הראשון)). ברם, בית המשפט לא קיבל את עתירתה לקבלת סכום הפיצויים המבוסס על החישוב הטכני האמור. נקבע כי התיק יושב לוועדת הערר לשם קביעת שיעור הפיצוי המגיע למבקשת, בהתאם לנזק היחסי שנגרם לה כתוצאה מאי-אספקת חומרי הגלם בתקופת המלחמה. בהמשך לכך, קבעה ועדת הערר כי ניתן לייחס רק חלק מן הנזק שנגרם לה לפעולות המלחמה, וזיכה אותה בפיצוי של 392,250 ₪, בנוסף ל-3,000,000 ₪ שבהם כבר זכתה. המבקשת, אשר המשיכה לטעון כי מגיע לה פיצוי לפי החישוב האמור, ערערה על קביעה זו לבית המשפט המחוזי. טענותיה התקבלו באופן חלקי. נקבע כי שיטת החישוב שנקבעה על ידי ועדת הערר אינה מוצדקת ומחמירה עמה יותר מדי. מנגד, נדחתה גם דרישתה לקבלת הפיצוי שאותו דרשה. בית המשפט הציע שיטת חישוב שונה, שלפיה זכאית המבקשת לפיצוי בסך של 1,212,055 ₪, בנוסף לסכום האמור שבו כבר זכתה. מכאן הבקשה לרשות ערעור שלפני, שבמסגרתה שבה המבקשת וטוענת כי היא זכאית לפיצויים בסכום של 6,922,509 ₪.

2. מדברי המבקשת עולים שני קווי טיעון מרכזיים. הראשון עניינו שיטת החישוב העקרונית שבה יש להשתמש לשם חישוב הפיצויים להם זכאי "ניזוק מיוחד" בנסיבות המדוברות. על פי קו זה, החוק קובע נוסחה פשוטה, מהירה וטכנית, המבוססת על מחזורי העסקאות של הניזוק, מבלי לקחת בחשבון נתונים נוספים שעניינם הזיקה שבין תנודתיות מחזורי העסקאות ופעולות המלחמה. השני עניינו אופן חישוב הפיצויים בנסיבותיה הספציפיות של המבקשת. לטענתה, הפיצוי שנפסק לזכותה נמוך מן הנזקים שנגרמו לה בפועל בעקבות המלחמה, ולחלופין שבהוראת השעה קבועה חזקה – שלא נסתרה בנסיבות העניין – לפיה יש זיקה בין הנזק שנגרם לה לבין פעולות המלחמה. עוד מעלה היא טענות נוספות, כגון שימוש בית המשפט קמא בנתונים מבלי לתת לה הזדמנות להסבירם, או התעלמות מכך שהמשיב זנח חלק מטענותיו. המשיב, מנגד,

מציג קו לפיו גם על "ניזוק מיוחד" להוכיח קשר סיבתי בין נזקו לבין פעולות המלחמה כתנאי לקבלת פיצויים. הוא מוסיף כי סוגיה זו הוכרעה בפסק הדין הראשון וקיים לגביה מעשה בית דין. כן נטען כי גם בנסיבות הספציפיות לא קופחה המבקשת, שכן לא הוכחו נזקים הנובעים מאירועי המלחמה שבגינם לא זכתה לפיצוי.

3. לאחר עיון בהחלטות שניתנו בהליכים הקודמים ובטענות הצדדים, באתי לכלל דעה כי דין הבקשה להידחות. טענה מרכזית אחת של המבקשת עסקה, כאמור, בשיטת החישוב העקרונית של הפיצויים המגיעים לניזוק מיוחד. מנגנון הפיצוי הרלוונטי מכונה בהוראת השעה "מסלול מחזורים מורחב". על פי מנגנון זה, יש לבחון את הירידה במחזור עסקאותיו של הניזוק בחודשים אוגוסט וספטמבר 2006 – בתקופת המלחמה ובסמוך לה – לעומת מחזור העסקאות בחודשים המקבילים בשנת 2005. ירידה זו יש להכפיל במקדם מסוים ("משלים שיעור ההפחתה"), המשתנה בהתאם למחזור העסקאות של הניזוק (ראו בג"ץ 6407/06 דורון, טיקוצקי, עמיר, מזרחי עורכי דין נ' שר האוצר, פסקה 17 (23.9.2007) (להלן: עניין דורון), בדבר ההיגיון הכלכלי של מנגנון זה).

טענה אחת העולה מדברי המבקשת היא כי ניזוק מיוחד זכאי לפיצוי בהתאם לחישוב זה (ובכפוף לתקרות הפיצוי הקבועות בחוק), מבלי שיש לבחון נתונים נוספים כגון קשר סיבתי או זיקה בין הנזק לבין פעולות המלחמה. ועדת הערר ובית המשפט המחוזי בהליך הראשון לא צעדו בנתיב זה. הוועדה הזכירה בהחלטתה את הצורך לבחון את הנזק שאותו יש לייחס למלחמה, ואילו בית המשפט המחוזי החזיר לוועדה את ההליך לשם קביעת הפיצוי היחסי המגיע למבקשת, לנוכח הנזק היחסי שנגרם לה בעקבות המלחמה. על רקע הטענות שנטענו בהליך הראשון וההכרעות שנקבעו, יש ממש בטענה לפיה פסק הדין הראשון הפך חלוט זה מכבר, מבלי שהמבקשת ביקשה רשות לערער עליו. עם זאת, דין הטענה להידחות גם לגופה, ובכך אתמקד.

על פי הוראות החוק, שמכווחו הותקנו תקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף), התשל"ג-1973 (להלן: התקנות) והוראת השעה המתקנת אותן – יש להצביע על קשר סיבתי בין נזקיו של ניזוק לבין פעולות מלחמה קונקרטיות (רע"א 5902/12 מנהל קרן פיצויים נ' קיבוץ נירים, פסקאות 30-31 (23.1.2014)). אכן, במסגרת הוראת השעה וקביעת המנגנון של "מסלול המחזורים", מוכן היה מחוקק המשנה להניח קיומו של קשר בין אירועי מלחמה לבין צמצום פעילותו העסקית של ניזוק. ברם, אין המדובר בויתור מוחלט ועקרוני על דרישת הזיקה בין המלחמה והנזק, תוך הסתפקות בירידת המחזור העסקי, אלא במעין הנחה

עובדתית הניתנת לסתירה (ראו רע"א 6948/13 מנהל מס רכוש וקרן פיצויים נ' קטיף מושב שיתופי בע"מ, פסקה 14 (12.13.2015) (להלן: עניין קטיף)). ויתור מוחלט על דרישה לזיקה בין פעולות המלחמה והנזק – גם כאשר ברי כי הנזק אינו נובע מהן – אינו עולה מלשון הוראת השעה, שאינה משנה את הגדרת המונחים "נזק עקיף" או "נזק מלחמה" (ראו עניין דורון, פסקה 60). אלה מוגדרים בחוק כנזקים שנגרמים "עקב פעולות מלחמה" או במונחים דומים, ולא כל נזק שנגרם בעת מלחמה או בסמוך לה. הדיבר "עקב" מצביע על קשר סיבתי. ודוק, תתכן חזקה שניתנת לסתירה בדבר קיום קשר סיבתי או זיקה לחוד, ואחריות אבסולוטית שאינה בוחנת שאלה זו לחוד.

גם בראי תכליתי אין זה סביר לפרש את הוראת השעה כקובעת ויתור עקרוני על דרישת הזיקה בין המלחמה והנזק. טול לדוגמא עסק שבראשית שנת 2006, לפני פרוץ המלחמה, הקטין באופן משמעותי את היקף פעילותו משיקולים מסחריים. לאחר פרוץ המלחמה הוכר כניזוק מיוחד כתוצאה מפעולות מלחמה. אין ספק כי ההפחתה בהיקף פעילותו העסקית לאחר המלחמה קשורה אף לפעולות העסקיות שביצע עובר למלחמה. מתן פיצוי אך ורק לפי היקף המחזוריים, באופן טכני ומבלי לבחון נתונים נוספים מעבר להגדרת הניזוק כמיוחד, מעניק לו פיצוי יתר על חשבון נפגעים אחרים (ראו והשוו לע"מ (מחוזי ת"א) 8878-04-10 מאדי נ' מנהל מס רכוש (7.8.2011); ע"מ (מחוזי חי') 20479-05-10 חן מרגליות השקעות וסחר בע"מ נ' מנהל מס רכוש (22.11.2010)).

יש להעיר כי בכך אין לקבוע מסמרות בשאלת אופן קביעת הנזק שאותו יש לייחס לפעולות המלחמה, לעומת הנזק שאינו נובע מהן. בית משפט קמא הלך בדרך מסוימת – מידת הפגיעה באספקתו של הניזוק – ואילו המשיב טען בכתבי טענותיו כי יש ללכת בדרך שונה – בחינה ישירה של הקשר הסיבתי בין הפגיעה לבין הירידה בהיקף הפעילות העסקית. משלא ביקש המשיב רשות לערער על פסק דינו של בית משפט קמא, אין צורך להידרש לשאלה זו במסגרת בקשה זו, שהוגשה על ידי המבקשת. העיקר הוא שאין לקבל עמדה השוללת כל בדיקה של נתונים נוספים מלבד הירידה במחזור העסקאות, ואף כאשר עולה מחומר הראיות כי היא אינה קשורה לפעולות המלחמה.

4. טענה מרכזית נוספת של המבקשת היא כי אף אם ניתן לבחון נתונים נוספים מלבד הפרש מחזורי העסקים – הרי שבנסיבות המקרה נתונים אלה תומכים בעמדתה. זאת, אם מפני שניתן ללמוד מהם שיש לייחס את מלוא הפרש המחזוריים לפעולות המלחמה, ואם מפני שישנה חזקה עובדתית שהפרש המחזוריים נובע מפעולות

המלחמה, שהמשיב לא השכיל להביא נתונים הסותרים אותה. דינה של טענה זו להידחות, ראשית לכל, לנוכח המסגרת הדיונית. בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי, בערעור על החלטתה של ועדת ערר מס רכוש וקרן פיצויים – היא ערעור בגלגול שלישי וחלות עליה ההלכות החלות על ערעור זה (עניין קטיף, פסקה 28). על כן תינתן רשות רק כאשר מדובר בבעיה משפטית כבדת משקל (רע"א 1942/12 רהיטי עמק איילון בע"מ נ' מדינת ישראל – מנהל מס רכוש וקרן פיצויים, פס' 14 (14.5.2012)). טענת המבקשת היא טענה עובדתית הנוגעת לנסיבותיו הספציפיות של העניין. השאלה היא איזה חלק מן הנזק נגרם כתוצאה מפעולות המלחמה, לפי הראיות שהוצגו בהליכים השונים שקדמו לבקשה הנוכחית. שאלה זו אינה עומדת באמות המידה למתן רשות הערעור המבוקשת. זהו גם דינן של יתר הטענות שהעלתה המבקשת, בדבר אופן ניהול ההליך בבית המשפט המחוזי, שאינן מעלות סוגיות משפטיות כבדות משקל. מעבר למשוכה הדיונית, אף לגופן של סוגיות אלה לא מצאתי על פני הדברים כי נפלה בהן טעות.

5. הבקשה נדחת. המבקשת תישא בהוצאות המשיבה בסך של 6,000 ₪.

ניתנה היום, י' בניסן התשע"ו (18.4.2016).

ש ו פ ט